

Klima- handlingsplan

Varde
Kommune

Indhold

Kære læser af vores Klimahandlingsplan.....	2
Klimahandlingsplanen er forudsætningen for en grøn fremtid	3
Klimaordbogen	5
DEL I – Baggrund og afsæt	7
Målsætninger og samarbejde	8
Inddragelse.....	8
Klimapartnerskaber til gennemførelse af planen	9
Varde Kommunes grønne vurderingsprincipper.....	9
Du som borger spiller en afgørende rolle	10
Vejen til en klimarobust og klimaneutral Varde Kommune.....	13
Den globale opvarmning	15
Klimamål i Varde Kommune	16
Hvor kommer Varde Kommunes klimagasudledninger fra?	16
Klimarobusthed	18
DEL II – Vejen til en bæredygtig fremtid.....	19
Hvordan vil vi reducere vores udledninger og klimasikre vores kommune?	20
Energi og varme	20
Transport.....	22
Landbrug	24
Varde Kommune som virksomhed.....	26
Grøn hverdag.....	27
Affald	29
Klimatilpasning.....	30
Hvordan når vi det sidste stykke?	32
Revision af planen og opfølgning på klimamål	34
DEL III – Klimaindsatsens påvirkning af livet i Varde Kommune.....	35
De grønne udfordringer og potentialer!.....	36

Kære læser af vores Klimahandlingsplan

Varde Byråd er stolte af at præsentere en ambitiøs Klimahandlingsplan for Varde Kommune – en plan, som understøtter det udviklingsgrundlag, vi sammen har skabt for vores visioner for den fremtidige udvikling i vores kommune - Vild med Vækst, Hverdag og Vard1.

Varde Kommunes DNA er rundet af naturens kræfter, traditionelle landbrugserhverv, stolte industrivirksomheder og driftige borgere og foreninger, som i samarbejde skaber gode løsninger til glæde og gavn for hele vores kommune.

Dette skal vores Klimahandlingsplan bygge videre på. Vi er ikke optagede af falske reduktionsmål, som afhænger af teknologier, der ikke findes. Vi vil fokusere på at gøre en målbar forskel på de områder, hvor vi allerede i dag kan handle effektivt og til det fælles bedste – vi tror på, at vi kan udnytte potentialet forbundet med den grønne omstilling til at skabe lokal vækst og værdi.

Derfor har vi fokus på at intensivere vores arbejde med velafprøvede indsatser, som er effektive ift. at klimatilpasse vores kommunes geografi og nedbringe klimagasserne. Vi vil arbejde med lavbundsprojekter, mere skovrejsning, energieffektiviseringer, grøn energi, vores transport og vores adfærd – og vi er kun lige gået i gang!

Vi kan og vil handle for at sikre en bæredygtig fremtid for de kommende generationer. Med Klimahandlingsplanen sætter vi fuld kraft på den grønne, bæredygtige omstilling og inviterer borgere, virksomheder, foreninger, landbrug og andre samarbejdspartnere med i arbejdet – med en fælles indsats tror vi på, at vi kan vi blive klimaneutrale senest i 2050!

Tak til de mange, som allerede i dag gør en stor indsats for at passe på vores klode og vores ressourcer. Med et fokus på grønne og bæredygtige løsninger til erhvervslivet, til hverdagen og til den fremtidige planlægning af vores kommune kan vi værne om vores fælles naturværdier – Vesterhavet, vandløbene – og UNESCO verdensarv som Vadehavet.

Vi skal have alle med i arbejdet – og især vores børn og unge, som er dem, der er fremtidens borgere og skal leve i det samfund, vi skaber allerede i dag. Derfor er det NU, vi handler – og vi glæder os til samarbejdet.

Varde Byråd, 2022

Klimahandlingsplanen er forudsætningen for en grøn fremtid

FN siger det klart og tydeligt i deres statusrapport fra foråret 2022: Verden er blevet varmere, og de klimaforandringer, vi ser nu, er hidtil usete. Det er indiskutabelt, at det er mennesket, der har forårsaget opvarmningen.

Klimaet forandrer sig som en direkte følge af menneskelig aktivitet – og menneskeheden udleder store mængder drivhusgasser til atmosfæren. I Varde Kommune svarer den årlige udledning af drivhusgasser til 854.318 tons CO₂e (2019), eller godt 17 tons per år per borger i kommunen.

Fordi udledningerne følger af menneskeskabt aktivitet, er der heldigvis også mange tiltag, vi som mennesker kan iværksætte for at begrænse udledningerne, og dermed de klimaforandringer, der i større og større grad manifesterer sig i og omkring os i disse år.

Med denne klimahandlingsplan tager Varde Byråd initiativ til, at alle i Varde Kommune i fællesskab kan skabe de bedste forudsætninger for den grønne omstilling – for en bæredygtig fremtid for de kommende generationer. Klimahandlingsplanen er tilvejebragt i samarbejde og dialog med en lang række aktører, og med klimahandlingsplanen i hånden vil Byrådet også fremover invitere til handling og dialog, så vi løbende kan sikre gode betingelser for bæredygtig vækst og grøn omstilling i Varde Kommune i en lang række klimapartnerskaber.

Varde Byråd har sat et ambitiøst mål om at reducere de lokale klimagasudledninger med 70 procent i 2030, og sikre, at Varde Kommunes geografi bliver klimagasneutral og klimarobust senest i 2050. Denne klimahandlingsplan viser, hvordan dette skal opnås - også selvom vi med planen på nuværende tidspunkt ikke helt kan komme i mål, er den et stort og vigtigt skridt på rejsen mod en grønnere og mere bæredygtig dagsorden i Varde Kommune.

Vi har al mulig god grund til at handle, for klimaforandringerne kommer tæt på – og vi oplever dem også i Varde Kommune. Vardes Å går over sine bredder oftere og oftere, fordi regnmængderne bliver større. Grundvandet står højt flere steder i vores kommune, og i vinteren 2019 oplevede mange sommerhusejere ved vores kyst, at kombinationen af højtstående grundvand og større mængder nedbør havde alvorlige konsekvenser for deres ejendom. Sommeren 2018 viste os omvendt, at fremtiden også kan se noget varmere og tørrere ud, end vi er vant til, og at det også kræver handling.

Klimaforandringerne er med andre ord meget præsent for os alle, og den danske regering vedtog derfor en ambitiøs klimalov i 2020, som skal sikre, at Danmark bidrager til at opfylde Parisaftalen – en aftale, som blev indgået i 2015 mellem 196 lande for at sikre, at den globale temperaturstigning ikke bliver højere end 1,5 grader celsius.

Heldigvis starter vi ikke på bar bund – Varde Kommune har i de seneste år påbegyndt arbejdet mod en grønnere og mere bæredygtig fremtid. Eksempelvis med kommuneplansrevisionen i 2021, hvor FN's 17 Verdensmål spillede en central rolle og blev indarbejdet som "Vardemål", men også med arbejdet med visionen "Vi i naturen", som understøtter en harmonisk udvikling mellem borgere, erhverv og vores omgivende natur. Med vores nye klimahandlingsplan i hånden får vi lov til at samle, organisere, udfolde og øge et bevidst fokus på grøn omstilling og klimasikring af vores kommune.

Vores klimahandlingsplan tager afsæt i den situation, vi kender i skrivende stund. Vi har bestræbt os på at udarbejde en plan, der tager udgangspunkt i de klimagasudledninger og klimascenarier, som vi kan identificere på nuværende tidspunkt. Med udgangspunkt i dette har vi skabt et overblik over virkemidler og tiltag, som vi ønsker at sætte i gang hurtigt. Vi er opmærksomme på, at gennemførelse af alle disse tiltag kræver et vedvarende politisk engagement samt opbakning fra borgere, foreninger, virksomheder mv. Den teknologiske udvikling medfører ligeledes, at den nære fremtid vil byde på nye indsatser, som vil være effektfulde i vores arbejde med klimahandlingsplanen. Da vi er fokuserede på målene og ikke kun vejen dertil, vil vi revidere vores arbejde løbende, så vi kan gøre brug af de virkemidler og tiltag, der bedst muligt understøtter vores arbejde.

Denne klimahandlingsplan er blevet til i forbindelse med projektet "DK2020 – klimaplaner for hele Danmark". Projektet skal sikre en fælles indsats mod klimaforandringer, og alle landets kommuner er inviteret til at udarbejde en klimahandlingsplan med støtte og hjælp fra projektpartnerne – RealDania, KL, Danske Regioner, CONCITO og C40 Cities. Der skal lyde en stor tak til samtlige projektpartnere i partnerskabet, som på hver sin vis har bidraget til denne plans tilblivelse.

Varde Kommunes samlede plan for klimaindsatsen er beskrevet i tre dele – den plan, du læser i lige nu, et virkemiddelkatalog, der præciserer de handlinger og tiltag, vi skriver om her i planen, og så en bagvedliggende organisering af det samlede klimaarbejde, som er afrapporteret i et Climate Action Planning Framework (CAPF). Udover at være styringsredskab for Varde Kommune er de også dokumentation over for C40 Cities om, at Varde Kommune arbejder hen imod de mål, der er sat i Parisaftalen.

Klimahandlingsplanen indeholder en del klimarelaterede ord og begreber. For at sikre, at alle vores læsere har samme begrebsforståelse, har vi udarbejdet en lille klimaordbog. Du kan vende tilbage til den, hvis der er ord eller begreber, som kræver en nærmere forklaring.

Klimahandlingsplanen er opbygget i tre dele:

- ✓ DEL I – Baggrund og afsæt, der beskriver den udfordring, som klimaforandringerne er, og hvorfor det er vigtigt med en indsats. Denne del udfolder også forholdene i et lokalt perspektiv, herunder hvordan vi i Varde Kommune bidrager til klimaforandringerne.
- ✓ DEL II – Vejen til en bæredygtig fremtid, som redegør for, hvilke virkemidler og tiltag, vi vil prioritere i Varde Kommune for at komme i mål og få skabt en bæredygtig fremtid.
- ✓ DEL III – Klimaindsatsens påvirkning af livet i Varde Kommune. Denne afsluttende del giver et bud på de forandringer, den grønne omstilling vil medføre lokalt. Omstillingen kræver en indsats og vil derfor medføre en række udfordringer, men samtidig indeholder omstillingen også en lang række potentialer.

Klimaordbogen

BAU	BAU betyder business-as-usual og angiver fremtidsscenerier, hvor vi fortsætter vores nuværende adfærd og implementerer gældende lovgivning, men ikke foretager yderligere indsatser.
Bæredygtighed	BAU 2030 henviser til år 2030, mens BAU 2050 henviser til år 2050. Bæredygtighed kan defineres på mange måder. Vi har valgt at tage udgangspunkt i definitionen fra Brundtlandrapporten (1987), som for første gang italesatte problematikker i relation til bæredygtighed. Bæredygtighed er her defineret som det at skabe en social, miljømæssig og økonomisk udvikling, " som opfylder de nuværende generationers behov uden at bringe fremtidige generationers muligheder for at opfylde deres behov i fare".
C40	C40 er et netværk bestående oprindeligt af 40 store verdensbyer, som har valgt at sætte ambitiøse klimamål for drivhusgasreduktion og klimatilpasning. C40-netværket udarbejdede de første klimahandlingsplaner, og DK2020-projektet er en udløber af dette netværkssamarbejde.
CAPF	CAPF betyder Climate Action Planning Framework. CAPF er udarbejdet af C40-netværket som arbejdsredskab, der skal understøtte øvrige byer og kommuner i at udarbejde klimahandlingsplaner, som understøtter indfrielsen af Parisaftalens mål. CAPF håndterer både drivhusgasreduktion og klimatilpasning samtidig med, at der arbejdes med social, miljømæssige og økonomiske gevinster, merværdier og en retfærdig fordeling heraf. CAPF skal udfyldes som en del af arbejdet med en klimahandlingsplan i projektet "DK2020".
CO₂	CO ₂ bliver også kaldt kuldioxid og er en luftart, som hverken kan ses eller lugtes. Det er den mest kendte drivhusgas/klimagas.
CO₂e	CO ₂ e betyder CO ₂ -ækvivalenter og er en fælles måleenhed, hvormed man omregner andre drivhusgasser til CO ₂ -ækvivalenter. Lattergas (N ₂ O) er eksempelvis 298 gange så kraftigt som CO ₂ , hvorfor 1 gram lattergas modsvarer 298 gram CO ₂ e.
Drivhuseffekten	Drivhuseffekt er den måde, man benævner atmosfærens evne til at holde igen på varmestråling fra jordens overflade. Når atmosfæren holder på noget af varmen, opstår en isolerende effekt, og det fører til, at jordens temperatur er højere, end den ville være, hvis al varmen forsvandt. Jorden med atmosfæren som "vægge og tag" bliver et drivhus.
Drivhusgasopgørelser for Varde Kommune	Drivhusgasopgørelser – eller klimagasopgørelser - for Varde Kommune er en betegnelse for en samlet opgørelse over alle de drivhusgasser, der udledes i Varde Kommune som geografisk område. Varde Kommune har fået stillet opgørelserne for år 2019 til rådighed af Region Syddanmark, som har samarbejdet med rådgiveren Viegand-Maagøe om at udarbejde dem.
Drivhusgasreduktion	Drivhusgasreduktion – eller klimagasreduktion – henviser til en nedbringelse – altså reduktion – i de drivhusgasser, der udledes til atmosfæren.
Drivhusgasser	Drivhusgasser er en samlebetegnelse for alle de luftarter, der bidrager til drivhuseffekten. Den mest kendte drivhusgas er CO ₂ . Drivhusgasser benævnes også klimagasser.
FN's Verdensmål	FN har opstillet en række mål for bæredygtig udvikling på verdensplan. Verdensmålene udgøres af 17 mål og 169 delmål, og er den til dato mest ambitiøse globale udviklingsdagsorden.
Grøn omstilling	Grøn omstilling er betegnelsen for overgangen fra den nuværende "sorte" ressourceintensiv økonomi baseret på fossil energi som kul, gas og olie til en mere grøn og ressourceeffektiv økonomi. Der er tale om en omfattende omlægning af hele måden, vi producerer og forbruger energi på. (faktalink.dk/titelliste/baeredygtighed-og-groen-omstilling)
Klima	Klima er betegnelsen for den gennemsnitlige værdi af temperatur, nedbør, vinde, skydække osv., betragtet gennem flere årtier, modsat eksempelvis "vejret", som er en betegnelse for situationen på et givet tidspunkt.
Klimaforandringer	Klimaforandringer betyder ændringer i klimaet over tid. Klimaet har altid ændret sig, men nu sker det i et højere tempo end tidligere. Derfor henviser

Klimatilpasning	vi til, at klimaet forandrer sig hastigt og hurtigere, end det bør, når vi taler og skriver om klimaforandringer.
Netto-nul udledning	Klimatilpasning defineres som "justeringer til det faktiske eller forventede klima og dets påvirkninger", altså hvordan vi håndterer effekterne af klimaforandringer (kilde: diis.dk/publikationer/explainer-klimatilpasning)
Parisaftalen	Netto-nul udledning betyder, at der samlet set ikke udledes klimagasser. Det sker ved, at udledning af drivhusgasser modregnes af drivhusgasreducerende tiltag fx skovrejsning.
RCP klimascenarier	Parisaftalen er en international aftale inden for FN's klimakonvention, som blev indgået på COP21-klimakonferencen i Paris i 2015 og trådte i kraft i 2020. Aftalen forpligter de 171 lande – herunder Danmark – der har underskrevet og ratificeret aftalen til at modvirke den globale opvarmning. Hvert enkelte land skal ifølge aftalen opstille, planlægge og overvåge sin egne tiltag.
Scope 1	RCP-scenarier, også betegnet som FN's klimascenarier, beskriver i fire scenarier, hvordan verden vil se ud i år 2100 afhængigt af niveauet af drivhusgaskoncentrationen i atmosfæren. De fire scenarier benævnes RCP2.6, RCP4.5, RCP6 og RCP8.5 efter niveauerne af de strålingspåvirkninger (2,6; 4,5; 6,0 og 8,5 W/m ²), der leder til drivhusgaskoncentrationen. RCP8,5 beskriver business-as-usual, hvor der ikke gøres tiltag for at reducere drivhuskoncentrationerne, og der er sket en gennemsnitlig global temperaturstigning på 3,3 °C. RCP4,5 leder til en gennemsnitlig global temperaturstigning på 1,8 °C.
Scope 2	Når man taler om drivhusgasudledninger, inddeler man dem i tre kategorier – scopes – alt efter, hvor udledningerne stammer fra.
Scope 3	Scope 1 dækker over de direkte udledninger fra egen husstand eller virksomhed. Det er eksempelvis de udledninger, man forårsager ved at køre i bil. Scope 2 dækker over de indirekte udledninger, man forårsager ved at købe elektricitet og fjernvarme. Scope 3 dækker over alle de øvrige, indirekte udledninger, man forårsager ved at købe og forbruge produkter og services. Eksempelvis vil en telefon, der er fremstillet i Kina eller et par jeans, der er fremstillet i Thailand være en scope 3 udledning for en borger eller virksomhed i Danmark.
SEP	SEP betyder Strategisk EnergiPlanlægning. Esbjerg-Fanø og Varde Kommune har nedsat sekretariatet for SEP Sydvestjylland. SEP Sydvestjylland understøtter kommunerne i arbejdet med fremtidens strategiske energi- og varmeplanlægning.

DEL I – Baggrund og afsæt

Målsætninger og samarbejde

Klimahandlingsplanen for Varde Kommune bygger på Varde Byråds politiske målsætninger fra Kommuneplan 2021, fra visionen "Vi i naturen" og fra Byrådsgrundlaget 2022-2025, hvor der tegnes en overordnet ramme for Varde Kommunes fremadrettede vækst og udvikling.

Formålet med klimahandlingsplanen er, at Varde Kommune på lokalt niveau bidrager til indfrielsen af målene i Parisaftalen, som blev indgået i 2015. Med de virkemidler og tiltag, der er opstillet i klimahandlingsplanen, vil Varde Kommune derfor medvirke til at sikre, at den globale temperaturstigning bliver mindre end 2°C og arbejde ambitiøst for, at den maksimalt bliver 1,5°C. Den helt overordnede målsætning for Varde Kommune er i den forbindelse, at vores kommunale geografi ikke udleder flere drivhusgasser, end den optager – og det senest i år 2050.

Det kræver, at vi arbejder for klimaneutralitet og aktiv grøn omstilling i alle dele af vores kommune – fra energiforbrug- og forsyning, bygningsmasse, industri, transport, fra affaldshåndtering og især fra vores landbrug.

Varde Kommune som virksomhed skal gå foran som et godt eksempel til efterligning – og derfor vil vi opsætte ambitiøse målsætninger for reduktioner i vores egen virksomhed og for vores eget forbrug, som kan inspirere og vejlede borgere og virksomheder til at gøre det samme.

Vi skal også rette vores blik mod vores alles forbrug af varer og tjenester, som produceres uden for vores kommune- og landegrænser, fordi alt forbrug efterlader et klimaaftryk et sted på vores fælles planet.

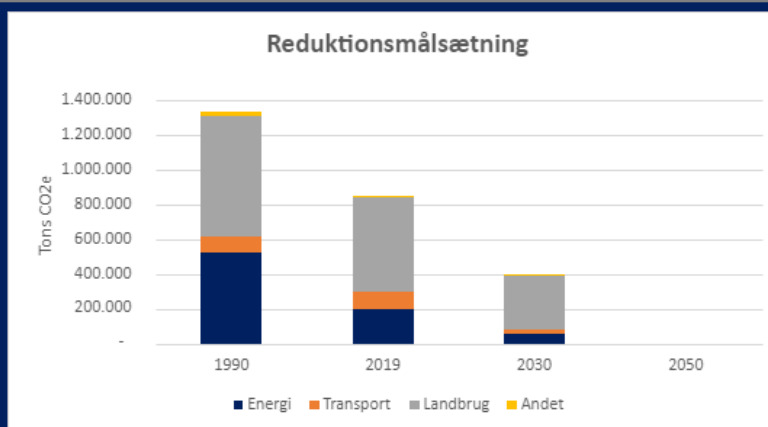
Samtidig med at vi vil arbejde for at nedbringe klimagasudledningerne, vil vi også planlægge for, at Varde Kommune som geografisk område bliver robust og modstandsdygtigt over for de klimarisici, fremtiden ventes at bringe. En robust og modstandsdygtig geografi er en geografi, som er sikret mod oversvømmelser, varme, tørke, stormvejr, kysterosion og ekstreme vejrhændelser. Disse vejrfænomener skal vi sikre os imod, således de ikke får alvorlige konsekvenser for vores borgere, infrastruktur og virksomheder.

Med denne klimahandlingsplan tager vi et afgørende skridt for at blive en vigtig medaktør til at opnå

- 1) Klimagasneutralitet
- 2) Sikring mod klimatrusler

Vi anerkender dog også, at vi som kommune ikke kan komme i mål alene, men får brug for samarbejder og partnerskaber. Derfor vil vi arbejde om indfrielsen af klimahandlingsplanens mål i strategiske klimapartnerskaber.

Faktaboks: Her vises CO₂e-udledningen i 1990, som er udgangspunktet for reduktionsmålsætningen, samt de senest registrerede tal fra 2019. Ligeledes vises målsætningen for udledningen i 2030 til 398.385 tons CO₂e og ambitionen om at vi i 2050 er klimagasneutrale

Inddragelse

Den grønne omstilling sker ikke af sig selv – og frem for alt kræver den, at alle nødvendige parter identificeres og involveres i arbejdet med at sikre den.

I Varde Kommune tror vi på, at de gode løsninger er dem, vi skaber sammen i partnerskaber og samarbejdsprocesser.

Ud over interne processer har vi derfor haft fokus på eksterne samarbejder i vores udarbejdelse af Klimahandlingsplanen, og det vil vi også have fremadrettet, når vi skal implementere de tiltag og handlinger, vi har identificeret.

Især den helt lokale stemme vil vi gerne give plads til – mange af vores borgere har henvendt sig til os undervejs i tilblivelsen af denne klimahandlingsplan, fordi de selv ønsker at gøre en forskel. Det har vist, hvor afgørende det er, at Varde Kommune understøtter lokale initiativer med viden og hjælp, hvor det giver mening.

Borgere har allerede tidligt i processen haft en direkte kanal, hvor der kunne stilles spørgsmål til arbejdet og processen, men hvor der også kunne indsendes ideer og inspiration via mail klima@varde.dk. Mailadressen giver en direkte mulighed for at fortælle os, hvor vi bør sætte ind i arbejdet med den grønne omstilling. Her vil der også fremover være mulighed for at henvende sig med ideer, spørgsmål og bekymringer relateret til Varde Kommunes arbejde med grøn omstilling og klimasikring – ingen henvendelse er for lille eller for stor, og vi glæder os til at høre fra jer!

Vi har aktivt gjort brug af borgerinddragelse i arbejdet med klimahandlingsplanen – både for at skabe begejstring for den grønne omstilling og motivere til flere bæredygtige gerninger, men også for at understøtte det lokale engagement.

For at inddrage det omgivende samfund i tilblivelsen af planen har vi blandt andet:

- Oprettet en direkte kommunikationskanal til team Erhverv & Bæredygtighed via mail klima@varde.dk
- Været på "klimaturne" i kommunens fem hovedbyer, hvor det var muligt at spørge ind til arbejdet med klima og bæredygtighed en eftermiddag på bibliotekerne
- Turneret med diverse oplæg om klimahandlingsplanen og kommunens arbejde med bæredygtighed og grøn omstilling, fx på Varde Gymnasium og hos det lokale erhvervsliv
- Afholdt åbent borgermøde – Grønt Idémøde – i foråret 2022, hvor den foreløbige klimahandlingsplan blev præsenteret samtidig med, at der var sørget for, at deltagerne kunne bidrage til planens indhold ved små workshops
- Haft et løbende fokus på at kommunikere, både via vores egne medier og i vores lokale medier

Klimapartnerskaber til gennemførelse af planen

Vi vil også fremadrettet sørge for at invitere ind til samarbejde og dialog, fordi det ikke kan understreges tydeligt nok, at Varde Kommune ikke selv kan lykkes med at indfri målene i vores klimahandlingsplan. For at sikre, at vi arbejder ambitiøst med at indfri de opstillede mål, vil vi hele tiden udvikle på vores samarbejder med alle aktører, der kan bidrage til en indfrielse af vores målsætninger.

Nogle af vores samarbejder har vi haft glæde af længe før, vi påbegyndte arbejdet med klimahandlingsplanen, nogle har vi aktivt etableret mens arbejdet stod på, og en lang række samarbejdsaftaler og partnerskaber vil vi indgå i fremtiden. Det er vores målsætning, at vi kan indgå i partnerskaber inden for alle relevante kommunale berøringsflader, og vi vil udvikle principper for aktive, bæredygtige partnerskaber, som kan understøtte, at vi kommer i mål. Til dette har vi udarbejdet en strategi for klimapartnerskaber, som kan hjælpe os i mål med både nuværende og kommende partnerskaber, der skal bidrage til den grønne omstilling i vores geografi. Strategien er gensidigt forpligtende og sætter en ramme omkring de bidrag, Varde Kommune vil levere ind i klimapartnerskaber samtidig med, at den understøtter, at der dannes klimapartnerskaber til gavn for kommunens fremtidige vækst og udvikling.

Varde Kommunes grønne vurderingsprincipper

For at sikre, at vi bruger vores kræfter og ressourcer, både personalemæssigt, men også økonomisk, på de områder, hvor vi også kan gøre den største forskel, vil vi arbejde med at indfri klimahandlingsplanens målsætninger efter følgende principper:

- **EFFEKTIVURDERING**

Vi klima-konsekvensvurderer vores arbejde – derfor prioriterer og fremskynder vi de handlinger, der har stor indvirkning på CO₂-reduktion og klimatilpasning.

- **VI GÅR FORAN**

Vi vil gå forrest og vise den vej for bæredygtig, grøn omstilling – som kommune har vi et stort ansvar for at vise vejen for den grønne omstilling, og derfor vil vi først og fremmest arbejde med egne vaner, eget forbrug og egne strukturer.

- **NÆRHED**

Vi vil arbejde på, at arbejdet med at indfri vores målsætninger kommer borgere, erhvervsliv og institutioner til gavn, så vi fremtidssikrer lokale arbejdspladser, og bliver et attraktivt sted at bosætte sig eller tage på ferie.

- **DET LANGE PERSPEKTIV**

Vi vil arbejde med tiltag og løsninger, der har langsigtede perspektiver. Det vil vi, fordi vi ved, at en økonomisk, social og miljømæssig bæredygtig, grøn omstilling forudsætter adfærdssændringer hos os alle – og det kræver en langvarig indsats for at skabe solide resultater.

- **MERVÆRDI**

Vi er fokuserede på de potentialer og udviklingsmuligheder, der er indlejret i den grønne omstilling. Derfor vurderer vi tiltag på den merværdi, forstået som positive afledte effekter, som de enkelte tiltag skaber for borgere, erhverv og gæster.

Du som borger spiller en afgørende rolle

Selv om vores klimapartnerskaber skal sikre gode rammer for en stor del af arbejdet med klimagasreduktionen i vores egen geografi, har vi blik for, at en grøn fremtid frem for alt afhænger af, at hver enkelt bidrager med lidt: Alle skal være en del af løsningen.

Det betyder, at du som borger også har et ansvar i din hverdag for, at vi kan lykkes med målsætningerne i vores klimahandlingsplan.

Derfor vil vi gerne inspirere dig til et grønnere hverdagsliv. Det vil vi, fordi der er mange handlinger, man som privatperson kan tage fat på for at hjælpe vores klima på rette vej.

Vi har derfor oplyst et par enkle tiltag til en grønnere og mere bæredygtig hverdag for dig som borger.

Skær ned på flyrejserne – overvej, om du kan flytte noget af din transport over i et mere bæredygtigt transportmiddel, fx tog.

Skift den fossildrevne bil ud med en elbil, når husstanden skal have en ny bil. Måske har I flere biler i husstanden og kan klare jer med færre biler ved at kombinere jeres bilkørsel med offentlig transport eller en cykel?

Spar på strømmen, hvor du kan, og tjek energimærkninger, når du skal købe nye elektriske apparater.

Gør dine transportvaner grønnere, fx ved at cykle ned at handle i stedet for at tage bilen, eller arranger samkørsel, når det er muligt – eller tag bussen eller toget næste gang, muligheden byder sig.

Klimatjek din ejendom – måske er din ejendom særligt udsat for klimaforandringer? Oversvømmelser fra vandløb, regnvand eller grundvandet? Med den rette viden har du mulighed for at sætte tidligt ind.

Skru ned for varmen hjemme og tag en god trøje på i vintermånederne – eller tjek, om dit hus kunne trænge til lidt ekstra isolering. Ved at sænke temperaturen med 1°C kan du i gennemsnit spare 5 % på varmeregningen.

Bor du i en bolig, der opvarmes af et olie- eller gasfyr? Så udskift det med en grønnere varmeløsning, fx fjernvarme eller varmepumper. Vi vejleder dig gerne.

Spar på vandet – kort brusebadene ned. Køb sparearmaturer og saml det vand, du lader løbe, op og vand blomsterne med det. Tjek om vandhanen drypper eller om toiletet løber – og få det repareret.

Tjek, at de produkter, du køber, er produceret klimamæssigt forsvarligt, fx ved at se efter godkendte certificeringer og mærkninger.

Sortér dit affald – på den måde kan vi ved fælles hjælp få genbrugt så mange materialer som overhovedet muligt.

Lav mad med lokale fødevarer i sæson. Derved støtter du både den lokale fødevarerproduktion og er med til at spare klimaet for noget af den CO₂, der udledes, når fødevarer transporteres til dit supermarked.

Spis mere grønt, flere bælgfrugter og mindre kød. Grøntsager og bælgfrugters CO₂-aftryk er markant lavere end køds. Måske får familien en ny livret ved at afprøve nye retter med linser eller kål?

Undgå madspild ved kun at købe og tilberede de fødevarer, du selv kan nå at spise. Har du lavet for meget, så del din overskudsmad med naboer, venner og familie, så den ikke går til spilde.

Sæt haven fri. Lad regnvandet sive ned på din egen grund og dermed ikke belaste kloaknettet. Lad græs og planter vokse vildt, så du binder mere CO₂ i havens biomasse.

Køb produkter af høj kvalitet med længere levetid. I stedet for at smide ud, så reparer dine ting, når de går i stykker. Køb færre ting, og giv dine gode, aflagte ting til genbrug eller lad dem gå i arv.

Del dine gode ideer med familier, venner og på jobbet. Del dem også med os lige her klima@varde.dk. Vi bruger tips og ideer til at udvikle et frit tilgængeligt inspirationskatalog, som vi holder opdateret.

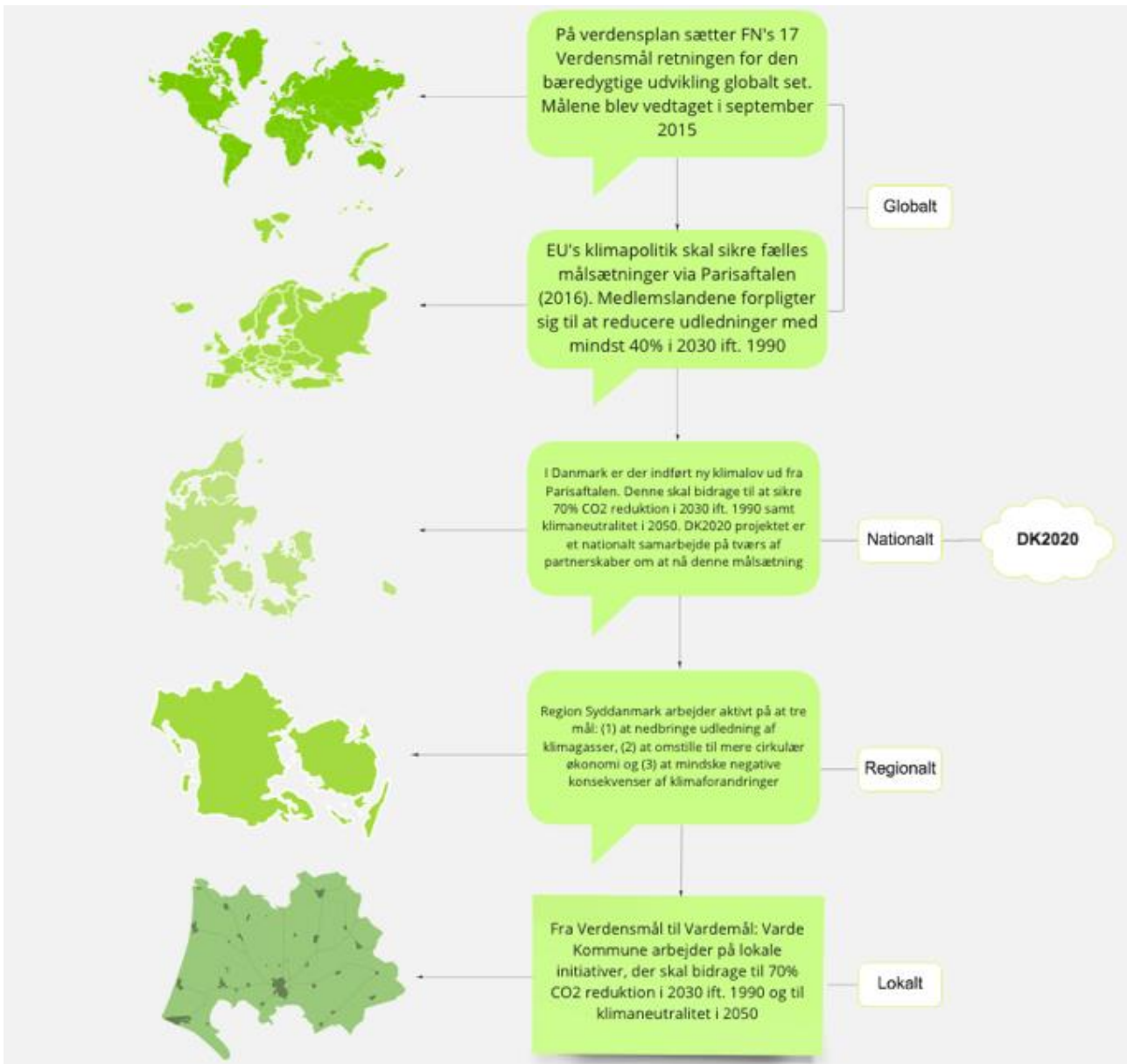
Vejen til en klimarobust og klimaneutral Varde Kommune

Arbejdet med at sikre en indfrielse af Parisaftalens målsætninger er stort – og heldigvis er Varde Kommune derfor ikke de eneste, der sætter ambitiøse målsætninger på klimadagsordenen.

Klimamål og klimalov

Varde Kommunes klimamålsætninger spiller nemlig sammen med en lang række andre aktørers målsætninger, visioner og lovgivninger på klimaområdet. Det lokale omstillingsarbejde er en del af en større sammenhæng, som rækker ud over vores kommunes geografiske grænser.

Med vores klimamål vil vi bidrage til, at de regionale, nationale og globale klimaudfordringer løses.

Danmark

Danmark indgik sammen med 195 andre lande en aftale på COP21-mødet i Paris i 2015 – den såkaldte Parisaftale – hvor landene forpligtigede sig til at arbejde for at modvirke den globale opvarmning generelt, og stræbe mod en temperaturstigning, der holder sig under 1,5°C. Parisaftalens mål skal opnås ved, at landene ikke udleder flere drivhusgasser, end de optager – og det senest i 2050.

I december 2019 blev der i Danmark indgået en bred politisk aftale om at indføre en klimalov. Denne aftale mundede ud i Danmarks første klimalov i 2020. Med aftalen forpligter den siddende regering sig til

hvert femte år at fastsætte klimamål med et tiårigt perspektiv. Det første delmål er en målsætning om en 70 procents reduktion af drivhusgasserne senest i 2030 i forhold til niveauet i 1990. Der er også indgået en række politiske aftaler i forlængelse af klimaloven. Aftalerne understøtter på forskellig vis initiativer, der medvirker til indfrielse af klimaloven. For Varde Kommunes drivhusgasopgørelser er især aftaler på landbrugsområdet, om fremme af elbilisme og om understøttelse af lokale klimainitiativer som eksempelvis udfasning af olie- og gasfyr særligt interessante og virkningsfulde.

EU

Uden for Danmarks grænser har EU ligeledes vedtaget, at målet er klimaneutralitet i 2050. De rammer, der sættes for klimaarbejdet internationalt, påvirker derfor i høj grad de muligheder, vi har for at nå vores mål.

EU-kommissionen arbejder på tværs af ministerier og myndigheder for at nå verdensmålene for bæredygtig udvikling, og Verdensmålene er en integreret del af EU's samlede politiske program, som udmøntes i forskellige sektorpolitikker, som understøtter den grønne omstilling.

Fra Verdensmål til Vardemål

FN's 17 Verdensmål sætter den globale retning for en mere bæredygtig fremtidsudvikling – både hvad angår sociale, økonomiske og klimamæssige aspekter af bæredygtighed. I Varde Kommune spiller disse verdensmål en lokal rolle for den nære fremtidsudvikling, fordi kommunens byråd under overskriften "Fra Verdensmål til Vardemål" har beskæftiget sig med, hvordan vi i Varde Kommune kan bidrage til opfyldelsen af verdensmålene og dermed være med til at løse globale problemstillinger, som de tegnes i vores eget nærmiljø.

Med vedtagelsen af Kommuneplanen 2021 besluttede Varde Byråd, at man vil arbejde for at integrere FN's 17 Verdensmål i kommunens strategiske og praktiske arbejde. Det er Byrådets målsætning, at verdensmålene bliver til Vardemål ved at de målrettes borgere, virksomheder og kommunen som institution. Arbejdet med verdensmålene og især de handlinger og budskaber, som de repræsenterer, skal minde os om, at vi alle er en del af naturen og kloden i bred forstand. Det vil vi huske på og bruge som afsæt i de kommende års bestræbelser på at imødegå og begrænse klimaforandringerne og skabe bedre forhold for alle.

Klimafokus i Varde Kommune som virksomhed

Med de nationale og internationale rammer, der er sat i forhold til klimadagsordenen, kan den lokale handling føles uvæsentligt. Det er den langt fra – og der er en lang række områder, hvor vi som kommune har en stor grad af indflydelse og mulighed for at påvirke udviklingen. Dette gælder eksempelvis i forhold til vores varmeforsyning, vores energiforbrug, vores brug af transportmidler og vores måde at sortere affald på.

Derudover har vi mulighed for at italesætte vores interesser – det er vigtigt for at påvirke de fremtidige rammer, vi kan arbejde inden for. Det kan vi gøre ved at påpege de områder, hvor lovgivning

eksempelvis står i vejen, eller hvor der er brug for tilskudsordninger for at lykkes med den grønne omstilling.

I Varde Kommune vil vi arbejde med bæredygtighed, klimasikring og den grønne omstilling inden for alle vores sektorområder – derfor bliver emnerne integreret i vores nye politikker, og når vi i fremtiden reviderer eksisterende planer og politikker. På den måde kan vi sikre koordinering af det bæredygtige arbejde og understøtte, at vi arbejder hen imod de mål, vi har opstillet i klimahandlingsplanen.

Vision 2030 – Vi i Naturen

“Vi i Naturen” er Byrådets vision 2030 for Varde Kommune. Visionen fastlægger en ambition om, at naturen og naturens vilkår skal indtænkes i alle de små og store beslutninger, der træffes i kommunen. Varde Kommune er en hel kommune, hvor land og by ses som en helhed og fælles styrke.

Inden vi præsenterer vores prioriterede indsatsområder, vil vi gerne tegne et billede af de konsekvenser, den globale opvarmning kan medføre i Varde Kommune, og om hvordan de indsatser, der sættes i gang lokalt, nationalt og på verdensplan forventes at påvirke Varde Kommunes geografi.

Den globale opvarmning

En væsentlig del af at arbejde med klima består i at forholde sig til, hvordan fremtidens klima kommer til at agere med de indsatser, der arbejdes med på lokalt, nationalt og globalt plan.

Til at understøtte institutioner i deres arbejde med at imødegå fremtidens klima, har FN’s klimapanel defineret en række klimascenarier. Scenarierne er defineret ud fra en ændring i strålingspåvirkningen frem mod år 2100. Denne ændring kan hovedsageligt tilskrives mængden af drivhusgasser i atmosfæren. Scenarierne kan bedst beskrives som mulige fremtidsforudsigelser af klimaets tilstand med den viden, vi har i dag. De giver mulighed for at vurdere og estimere konsekvenserne af fremtidens klimaforandringer under forskellige grader af global opvarmning. Scenarierne gør det derfor omvendt også muligt at beskrive og identificere effekterne og gevinsterne forbundet med at reducere drivhusgasudledningerne og iværksætte klimatilpasningstiltag.

I Varde Kommunes arbejde med Kommuneplan 2021 er der taget udgangspunkt i scenariet RCP 8.5, som af FN’s klimapanel er beskrevet som et scenarie med en stigende drivhusgasudledning. Årsagen til, at der tages udgangspunkt i dette scenarie er, at vores drivhusgasudledninger ligger på den kurve, der er tegnet for netop dette scenarie. Fortsætter vi med den nuværende udledning af drivhusgasser, vil koncentrationen af drivhusgasser i atmosfæren være tredoblet i fremtiden i forhold til niveauet i dag, og den fremtidige temperaturstigning i 2100 vil være mellem 2,6 og 4,8 grader celsius.

FN’s klimascenarier – RPC

Forud for arbejdet med IPCC’s (Intergovernmental Panel on Climate Change) femte hovedrapport har man defineret en række nye repræsentative koncentrationsscenarier, RCP-scenarierne (Representative Concentration Pathways). Formålet med de nye scenarier er at imødekomme beslutningstageres behov for at kunne vurdere konsekvenserne af de forventede klimaforandringer under forskellige grader af global opvarmning, herunder effekten af at reducere udslippene.

Kilde: Miljøministeriet / Klimatilpasning.dk

Scenarie	Forcering	Drivhusgaskoncentration	Global opvarmning i 2081-2100
RCP8.5	Over 8,5 W/m ² i 2100	Over 1370 ppm CO ₂ -ækvivalent i 2100	+ 3,7 °C
RCP6.0	Ca. 6 W/m ² ved stabilisering efter 2100	Ca. 850 ppm CO ₂ -ækvivalent ved stabilisering efter 2100	+ 2,2 °C
RCP4.5	Ca. 4,5 W/m ² ved stabilisering efter 2100	Ca. 650 ppm CO ₂ -ækvivalent ved stabilisering efter 2100	+ 1,8 °C
RCP2.6	Topper ved 2,6 W/m ² før 2100 og aftager derefter	Topper ved ca. 490 ppm CO ₂ -ækvivalent før 2100 og aftager derefter	+ 1,0 °C

Klimamål i Varde Kommune

Varde Kommunes Byråd har med deltagelsen i DK2020 forpligtet sig til at arbejde for at indfri målene, der er opstillet i Parisaftalen, ligesom klimahandlingsplanen vil beskrive, hvordan Varde Kommune kan hjælpe med at understøtte indfrielsen af den danske klimalov, der blev vedtaget i 2020.

På nuværende tidspunkt findes der endnu ingen samlet national plan, der sandsynliggør, hvordan Danmark nedbringer sin klimagasudledning med 70 procent i forhold til 1990 senest i 2030. Når Varde Kommune vil arbejde for reduktion i klimagasudledninger på 70 procent senest i 2030 og klimagasneutralitet i 2050, vedkender vi os derfor, at der er brug for, at der udvikles nye metoder og teknologier både på nationalt, men også på globalt niveau, som vi kan arbejde med og implementere til at understøtte vores arbejde.

Målsætninger 2050

Varde Kommunes Byråd præsenterer med Klimahandlingsplanen for Varde Kommune følgende ambitiøse målsætninger for Varde Kommune som geografisk område:

- 1.) Varde Kommune skal være et klimagasneutralt område senest i 2050
- 2.) Varde Kommune skal være et klimarobust område, som er modstandsdygtigt over for identificerede klimaforandringer, senest i 2050

I det følgende præsenteres først målsætninger for reduktion af udledningen af klimagasser i Varde Kommune som geografi, og dernæst målsætninger for Varde Kommune som en klimarobust geografi.

Reduktionsmålsætninger i forhold til 1990

- **Energi:** 90 procent inden 2030
- **Transport:** 70 procent inden 2030
- **Landbrug:** 55 procent inden 2030
- **Affald, spildevand og kemiske processer:** 70 procent inden 2030

Sammenlagt vil ovenstående målsætninger medføre en klimagasreduktion på 70 procent i 2030 i forhold til 1990.

I forhold til opfyldelse af klimaloven er den langsigtede målsætning med vores klimahandlingsplan, at Varde Kommune er drivhusgasneutral og klimarobust senest i 2050. I skrivende stund er det vanskeligt at redegøre for, hvorledes det landbrug, der ligger i Varde Kommunes geografi, kan blive udledningsneutralt i 2050, hvorfor en del af vejen til neutralitet skal ske igennem nye teknologier og CO₂-fangst.

Hvor kommer Varde Kommunes klimagasudledninger fra?

I samarbejde med Region Syddanmark og konsulentvirksomheden Viegand-Maagøe har Varde Kommune fået udarbejdet en klimagasopgørelse med udgangspunkt i statusåret 2019.

Denne opgørelse viser, at udledningen af klimagasser i Varde Kommunes geografi i 1990 var i alt cirka 1.487.771 tons CO₂e.

Varde Kommune har store skovarealer, og disse optager en del af den CO₂e, der udledes. Med skovens hjælp falder udledningen af drivhusgasser i Varde Kommune som geografi i 1990 til 1.334.393 tons CO₂e.

I 2019 er den samlede udledning i Varde Kommune faldet til 854.318 tons CO₂e, når man fratrækker den mængde CO₂, vores skovarealer optager. Dette svarer til en reduktion på 36 procent i forhold til 1990.

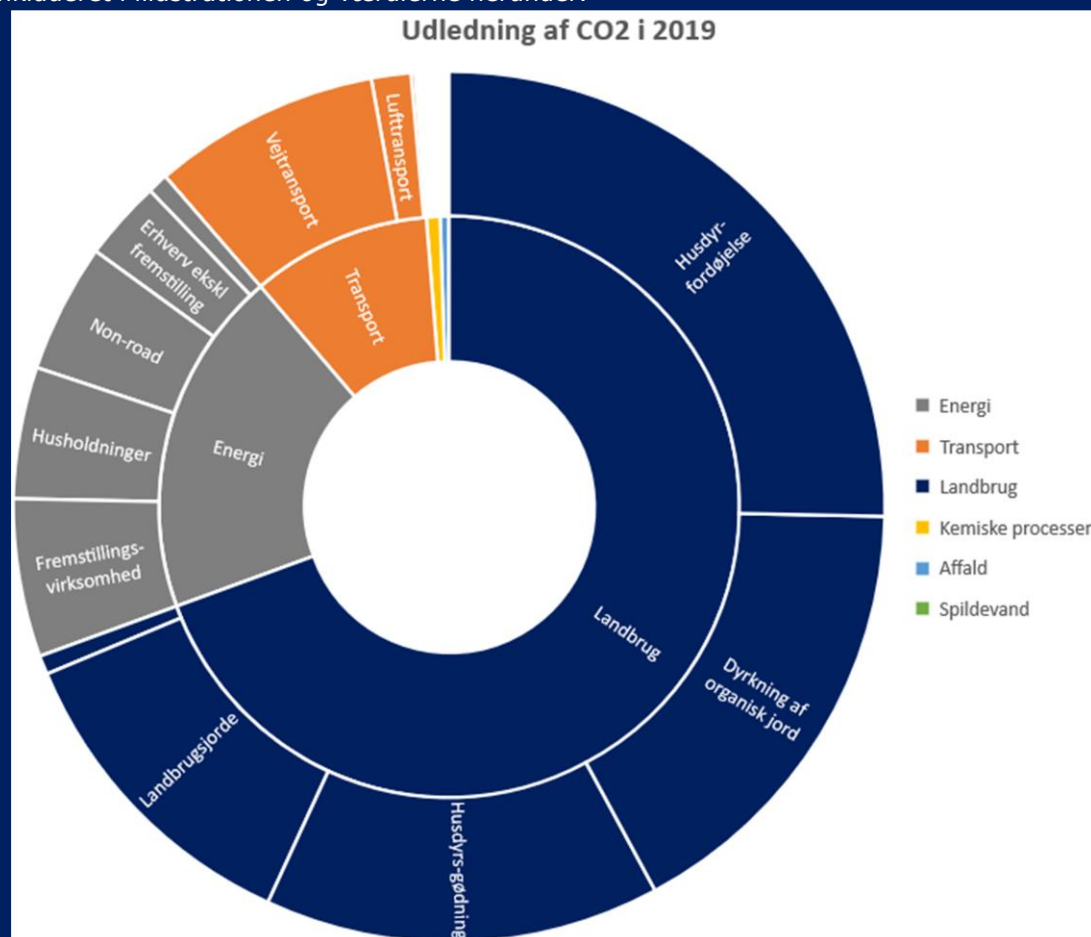
Reduktionen skyldes primært, at vores fjernvarme- og elproduktion er blevet meget grønnere i de år, der er gået.

På trods af en reduktion på 36 procent i perioden 1990-2019 er Varde Kommune en af de danske kommuner, der fortsat har en forholdsvis stor udledning af tons CO₂e pr. indbygger – 17 tons CO₂e per person, der er bosiddende i kommunen. Det er syv gange så meget som en borger i Københavns Kommune.

En stor del af forklaringen af dette skal findes i, at Varde Kommune er en landbrugskommune og tillige har flere – både store og små – produktionsvirksomheder. Alt i alt produceres der i Varde Kommune langt flere forbrugs- og fødevarer end vores borgere selv kan forbruge, fordi kommunen med sit store, geografiske areal har pladsen til, at der kan dyrkes og produceres.

Udledning af CO₂ i 2019

Figuren herunder viser CO₂-udledningen fordelt på de overordnede sektorer. De tilhørende værdier kan findes i tabellen herunder. Reduktion fra skovrejsning og biogas er ikke inkluderet i illustrationen og værdierne herunder.

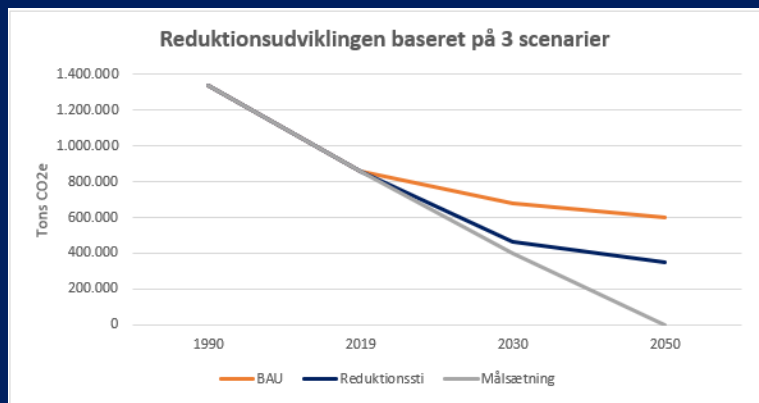

Sektor	Varde Kommune	Landsplan
Energi	19 %	43 %
Transport	10 %	26 %
Landbrug	69 %	26 %
Affald, spildevand og kemiske processer	1 %	6 %

Reduktionsstier

Figuren viser udviklingen i CO₂e-udledninger fra 1990 til 2019, samt de 3 efterfølgende scenarier:

- BAU – Business as usual
- Målsætning – Klimaneutral i 2050
- Planlagte initiativer – Initiativer i Varde Kommunes klimahandlingsplan

Som figuren med vores reduktionsstier viser, vil de tiltag, vi har planlagt at gennemføre, sikre os, at vi kommer langt med vores reduktion af drivhusgasser – også selvom vi endnu ikke er helt i mål.

Klimarobusthed

Vi ved, at klimaforandringerne medfører voldsommere vejr, og i vores egen kommune oplever vi det primært som stigende grundvand samtidig med, at nedbørsmængderne tager til – det regner oftere og mere. I sommerhalvåret regner det fremover mindre – faktisk kan vi se ind i markant varmere sommerperioder, som kan medføre, at drikkevandet bliver en knap ressource.

Vores viden om klimaforandringerne fortæller os, at fremtidens vejr i Danmark bliver både vådere og varmere, end vi kender det, ligesom vi vil opleve flere ekstreme vejrhændelser som voldsomme stormvejr mv. Denne viden kan vi bruge til at forberede vores kommune, vores geografi, vores borgere, institutioner og virksomheder på fremtidens klima. Derfor er den konkrete målsætning for Varde Kommune, at vores geografi er robust og modstandsdygtig over for netop disse klimaforandringer senest i 2050, så vi kan undgå, at varme, vand, storm mv. får alvorlige konsekvenser for vores borgere, virksomheder og infrastruktur. Vi ønsker med vores plan at skabe tryghed i vores samfund ved at reagere i tide og handle på de klimarisici, vi kan identificere.

Når vi arbejder med at indfri vores mål – både for reduktionen af klimagasser og den fremadrettede sikring af den kommunale geografi – gør vi det under størst mulig hensyntagen til vores borgere og virksomheder. Målopfyldelsen skal ske koordineret og under hensyntagen til erhvervslivet, herunder især landbruget, således målopfyldelsen ikke medfører tab af lokale arbejdspladser og en dermed forbundet fraflytning fra kommunen.

Varde Kommune som virksomhed kan ikke selv sikre de ønskede reduktioner og klimarobusthed, hvorfor det er en forudsætning, at kommunen samarbejder med en række centrale, relevante aktører for at opfylde målsætningerne. Relevante samarbejder, inddragelsesprocesser og partnerskaber er med andre ord afgørende for, at Varde Kommune lykkes med at opfylde de mål, der opstilles i denne klimahandlingsplan. Derfor har vi udarbejdet en partnerskabsstrategi for klimapartnerskaber, som understøtter, at vi kan lykkes med vores ambitioner, og vi vil være opsøgende og nysgerrige på at indgå nye og relevante partnerskaber.

DEL II – Vejen til en bæredygtig fremtid

Hvordan vil vi reducere vores udledninger og klimasikre vores kommune?

Med de målsætninger for både klimagasreduktion og klimasikring af vores kommune, som vi har opstillet, skal vi for alvor i arbejdstøjet og arbejde med virkningsfulde tiltag, der sætter skub i en bæredygtig, grøn omstilling af hele vores område.

For at indfri vores målsætninger har vi derfor udpeget og specificeret en række virkemidler, som er effektive til enten at nedbringe vores udledning af drivhusgasser eller klimasikre vores geografi.

Varde Kommune vil som geografisk område gå foran og vise, at vi ved fælles arbejde kan nedbringe vores klimagasudledninger markant – men det sker ikke af sig selv, og det kræver store forandringer i vores samfund. Effekten forbundet med at reducere udledningen af drivhusgasserne er global – ikke lokal – og den vil først vise sig om mange år. Varde Kommune er med til at vise vejen for en effektiv reduktion af drivhusgasser, og som en kommune i et rigt og højt uddannet land med en høj CO₂e-udledning pr. indbygger, er vi forpligtede til at handle.

Derfor vil vi nu præsentere de virkemidler, som vi har valgt at arbejde med for at bidrage til en indfrielse af klimamålene. Indsætterne gennemføres sammen med en lang række aktører fra vores lokalområde, og bidrager til, at vi får skabt klimarobuste og udledningsneutrale omgivelser. Ud fra vores arbejdsprincipper og det potentiale, vi kan se, er det væsentligt at arbejde med virkemidler inden for følgende områder:

- 1) Energi og varme
- 2) Transport
- 3) Landbrug
- 4) Varde Kommune som virksomhed
- 5) Grøn hverdag
- 6) Affald
- 7) Klimatilpasning

Alle virkemidlerne er beskrevet i vores virkemiddelkatalog, som løbende bliver revideret og opdateret, i takt med at nye teknologier og ny viden på klimaområdet gør det muligt at udvide, supplere og styrke de tiltag, vi i Varde Kommune kan arbejde med.

Energi og varme

Varde Kommune vil arbejde for at fremme produktionen af vedvarende energi og dermed aktivt understøtte indfrielsen af især verdensmålet "Bæredygtig Energi". Fremtiden kalder på, at vi skal effektivisere vores energiforbrug. Vores energisektor får brug for teknologiens hjælp, fordi vedvarende energikilder som vind og sol er mindre stabile end mange af de fossile energikilder, der bruges i dag.

Varde Kommune vil arbejde for og understøtte, at der i videst muligt omfang etableres CO₂-neutrale energianlæg, som kan sikre en tilstrækkelig produktion af vedvarende energi. Vi vil understøtte opførelsen eller udvidelsen af solenergianlæg, biogasanlæg og opførelsen af vindmøller i tilknytning til de kollektive energiforsyningsanlæg. Samtidig med, at denne omstilling til vedvarende energi skal ske, vil vi arbejde for, at den eksisterende energiinfrastruktur teknologisk både udvikles og udbygges i samarbejde med private aktører og forsyningselskaber.

Arbejdet med en mere bæredygtig energiforsyning understøtter især følgende verdensmål:

Følgende virkemidler vil vi arbejde med for at sikre en reduktion af klimagasser fra energisektoren:

- ✓ **Udfasning af olie- og gasfyr** – Vi vil understøtte udfasning af olie- og gasfyr i kommunen. Det er ambitionen, at samtlige olie- og gasfyr er udfaset og erstattet af en mere bæredygtig varmekilde senest i 2030.
- ✓ **Fjernvarme uden fossile brændsler og mere fjernvarme** – Vi vil understøtte fjernvarmeselskaberne i at omstille fjernvarmen til 100 procent bæredygtighed og hjælpe med at identificere nye fjernvarmeområder, som kan sikre, at flere bygninger kan tilsluttes fjernvarmenettet, og at overskudsvarme fra erhverv udnyttes i fjernvarmenettet.
- ✓ **Udbygning af vedvarende energikilder – vindmøller og solceller** – Vi vil understøtte, at der i vores lokale geografi kan produceres mere grøn strøm fra vindmøller og solceller. Dette skal bidrage til at nå Varde Byråds målsætning om, at Varde Kommune som geografi er uafhængig af fossile brændsler senest i 2050. Samtidig vil vi også understøtte udvidelsen af produktion af vedvarende energi til havs.
- ✓ **CO₂-fangst og lagring** – på Energnist arbejdes der med CO₂-fangst fra affaldsforbrænding. Det vil vi arbejde for at se mere af i fremtiden.
- ✓ **Bæredygtig erhvervsvækst** – Vi vil gennem forskellige tiltag understøtte, at det lokale erhvervsliv har de bedst mulige forudsætninger for at bidrage til og drage nytte af den grønne omstilling. Derfor har vi også i samarbejde med ProVarde etableret Grønt Netværk Varde, der har til formål at hjælpe det lokale erhvervsliv med den grønne omstilling. Vi vil bl.a. arbejde på at øge dialogen med virksomhederne angående energi- og ressourceforbrug og øget skovrejsning. Vi vil endvidere understøtte muligheden for at tanke alternative drivmidler i kommunen.
- ✓ **Bæredygtig turismeudvikling** – Vi vil understøtte muligheden for en bæredygtig turismeudvikling i vores kommune. Dette vil vi bl.a. gøre gennem et tæt samarbejde med Destination Vesterhavet, hvor vi eksempelvis vil have fokus på at udrulle en effektiv ladeinfrastruktur og skabe mere bæredygtige ferieboliger i vores geografi.
- ✓ **Grønnere non-road** – Vi vil understøtte en overgang fra fossile til grønne brændsler for den ikke-vejgående transport i kommunen, som entreprenør- og landbrugsmaskiner.
- ✓ **Energieffektivisering af bygninger** – Vi vil have fokus på, at kommunens bygninger skal energieffektiviseres. Derfor vil vi vejlede bygningsejere i at renovere deres bygninger energieffektivt.

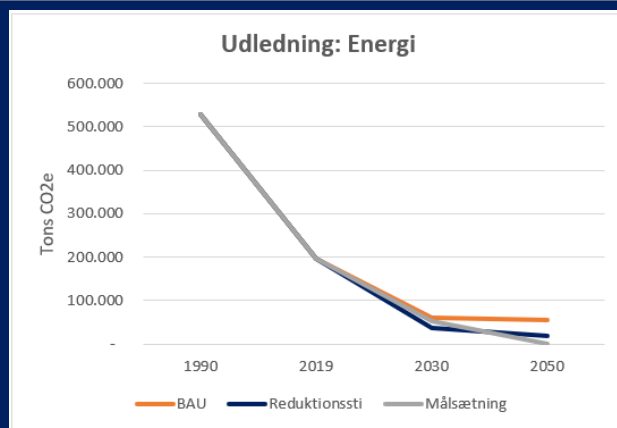
Projekt i fokus - Letbek

Hos Letbek har de specialiseret sig i at udvikle og producere produkter af genbrugsplast. Med afsæt i granulat af genbrugsplastik har virksomheden udviklet bæredygtige produktionsløsninger ift. møbler, kloakdæksler, afløbsrender, køreplader og meget mere.

Ved at anvende genbrugsplast frem for at producere nyt plastik reducerer Letbek deres kunders klimagasudledning med mange tons CO₂. Letbek er et lokalt eksempel på, hvordan bæredygtighed og forretning kan gå hånd i hånd.

Faktaboks: Med de nuværende initiativer kommer vi et langt stykke i forhold til at nå målsætningen i 2050. Forventningen er, at den teknologiske udvikling, samt løbende revidering af handlingsplanen vil bringe os i mål, således energisektoren er klimagasneutral i 2050.

Transport

I Varde Kommune bor vi meget spredt. Som Danmarks geografisk femte største kommune tilbagelægger vi ofte store afstande til arbejde og indkøb. Det betyder, at vi i Varde Kommune har en transportudledning pr. person, som ligger over landsgennemsnittet.

Men vi kan sagtens arbejde med at nedbringe vores udledning fra transporten. Vi er blevet mere digitale, og især coronakrisen har kickstartet det digitale liv – flere virksomheder har gode erfaringer med hjemmearbejde, og mange medarbejdere har et ønske om at kunne fortsætte med at arbejde hjemme – også i fremtiden. Hjemmearbejde er én måde, hvorpå man kan nedbringe sin personlige transportudledning, men der er mange flere.

Bilproducenterne lancerer flere og flere elbiler samtidig med, at ladeinfrastrukturen i Danmark udbygges hurtigere og hurtigere, hvilket gør det attraktivt for mange bilister at udskifte en fossildreven bil med en elbil. Det er også med til at nedbringe udledningen af drivhusgasser fra transport.

Offentlig transport er en tredje måde til at reducere vores transportudledninger. Der er mulighed for at tage toget eller bussen i Varde Kommune, men ligesom mange andre steder uden for de danske storbyer er antallet af afgang og ruter blevet reduceret i de seneste år. Derfor skal vi arbejde på at målrette vores offentlige transport til de områder, hvor der er størst potentiale for at flytte individuel transport over i kollektiv.

Projekt i fokus – cykelknudepunktsnetværk

Varde Kommune har med de mange kilometer cykelstier og naturområder et stort potentiale for, at borgere og gæster i højere grad vælger cyklen som transportmiddel. Både til hverdagens gøremål, men også i et rekreativt henseende.

Varde Kommune er derfor gået med i udvikling, test og udbredelse af et nationalt cykelknudepunktsnetværk. Knudepunktsnetværket består af et landsdækkende netværk af cykelvenlig infrastruktur, der muliggør planlægning af rekreative cykelruter med start netop der, hvor du befinder dig. Med afsæt i knudepunkterne er det nemt at tilpasse turens længde og retning.

Vi skal også være bedre til at køre flere sammen, når det giver mening. Vi skal generelt arbejde med vores transportvaner, så vi kører mindre i bil, men til gengæld cykler eller går mere.

Også den tunge transport – lastbiler og varebiler især – skal være mere bæredygtig fremover. Som kommune vil vi arbejde på at få færre leverancer, og det vil vi også understøtte det omkringliggende erhvervsliv i, samtidig med, at vi vil understøtte, at varebiler på el får gode vilkår for at vinde indpas i virksomhederne.

Arbejdet med en udbredelse af grøn transport og nedbringelse af fossiludledningen fra transport understøtter især følgende verdensmål:

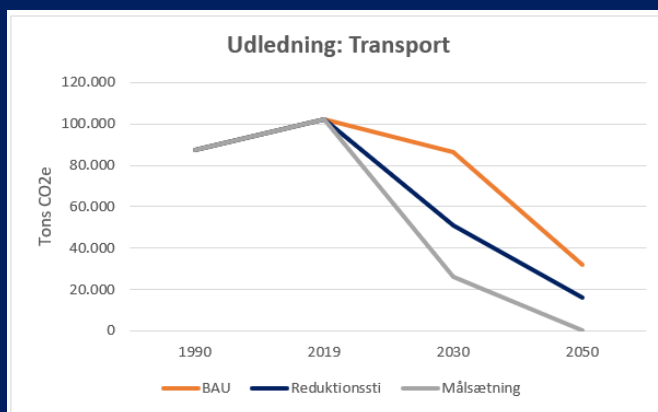

Følgende virkemidler vil vi arbejde med for at sikre en reduktion af klimagasser fra transportsektoren:

- ✓ **Bæredygtig offentlig transport** – Vi vil understøtte, at vores busser og tog er 100 procent bæredygtige senest i 2030. Varde Kommune er landets femtestørste geografiske kommune, hvorfor bil ofte opleves som en nødvendighed for at transportere sig. Vi tror dog på, at vi med de rette greb kan gøre offentlig transport til et effektivt tiltag og til en (endnu) mere bæredygtig transportform i fremtiden.
- ✓ **Grøn hverdagstransport** – Vi vil have fokus på at fremme grøn transport i kommunen. Vi vil understøtte vores borgere i at vælge et grønnere alternativ til bilkørsel, så drivhusgasudledningen fra personbiler minimeres. Vi skal sammen ændre vores transportvaner i en mere bæredygtig retning – og blive bedre til at tage cyklen og i højere grad benytte os af samkørsel.
- ✓ **Fremme af grøn bilisme** – Vi vil understøtte elektrificeringen af vores kørsel i biler. Vi har udarbejdet en udbudsstrategi for opsætning af ladestandere og har fokus på at gøre det attraktivt at køre i elbil eller i biler, der kører på andre grønne drivmidler.
- ✓ **Grøn tung transport** – Vi vil understøtte, at al vores kommunes transport i vare- og lastbiler er bæredygtig senest i 2050.

Faktaboks: Inden for transportsektoren forventer vi med de nuværende initiativer, at ramme målsætningen i 2050 og derved have en klimaneutral transportsektor. En forudsætning for dette, er at vi i 2050 er 100% forsynet med grøn energi, således at den el og brint, vi kører på, kommer fra grønne kilder. Denne forudsætning anses dog for realistisk frem mod 2050.

Landbrug

Landbruget er et vigtigt erhverv i og omkring Varde Kommune – og et af de absolut største.

Historisk har landbruget været det største erhverv i oplandet til kommunens nuværende hovedby, den gamle handelsby, Varde. Antallet af landbrugsbedrifter i Varde Kommune har været nedgående siden 1990'erne, men kommunens nuværende bedrifter er blevet både større og mere specialiserede. Således er Varde Kommune i dag en af de danske kommuner, hvor der opdrættes flest malkekvæg.

Landbruget er det erhverv, der står for den største udledning af drivhusgasser i Varde Kommunes drivhusgasopgørelse. Derfor vil Varde Kommune intensivere sit arbejde for at sikre, at landbruget i den kommunale geografi understøttes i at nedbringe sit klimaaftryk samtidig med, at erhvervet forbliver lønsomt og kan skabe vækst og værdi.

Landbruget er en sektor, der i høj grad er afhængig af, at der udvikles nye teknologier og nye løsninger, der understøtter, at landbruget kan lykkes med den grønne omstilling samtidig med, at erhvervets vigtige bidrag til produktion af foder og fødevarer sikres.

Vi vil understøtte grøn omstilling i landbruget især gennem intensiveret dialog og samarbejde med landbruget og landbrugets interesseorganisationer. Vi har etableret et klimapartnerskab, som bygger på gode relationer mellem den kommunale forvaltning og landbrugets interesseorganisationer. Her vil vi både drøfte status på den grønne omstilling for de lokale landbrug og iværksætte konkrete initiativer til at fremme erhvervets grønne omstilling. Via vores tætte samarbejde vil vi også påvirke nationale rammer for landbrugsområdet samt synliggøre de gode cases til inspiration for andre. Vi vil ligeledes sikre mere videndeling om potentialer og lovende teknologi inden for landbrugssektoren.

En grøn omstilling inden for landbruget har en symbiotisk sammenhæng med klimatilpasning og afledte merværdier i form af drikkevandsbeskyttelse og et arbejde for mere vild natur – det har den, fordi en grøn omstilling i vores lokale landbrug handler om udtag af dårlige landbrugsjorde til etablering af mere skov, realisering af våd- og lavbundsprojekter og naturgenopretning. På den måde får vi reduceret drivhusgasudledningen fra sektoren samtidig med, at vi kan skabe natur til glæde og gavn for både mennesker, planter og dyr.

Arbejdet med landbrug og arealanvendelse understøtter især følgende verdensmål:

Projekt i fokus – Holme Å

Genopretningen af Holme Å har vist os, at vedholdenhed betaler sig – og at vi kan lykkes med store naturgenopretningsprojekter. Efter mange år med dialog med lodsejere og intensivt finansieringsarbejde startede genopretningen i 2020, og vandet blev ledt tilbage i efteråret 2021.

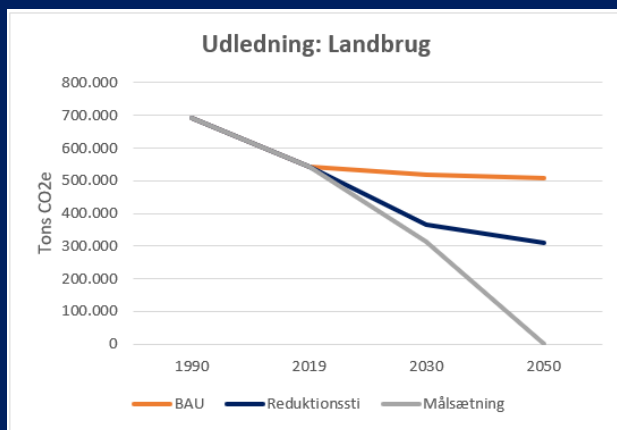
Den genoprettede å giver også nye muligheder for rekreative aktiviteter. Udviklingen af de rekreative muligheder i området sker i tæt samarbejde med borgere, lodsejere og foreninger, således der sikres lokalt ejerskab.

Følgende virkemidler vil vi arbejde med for at sikre en reduktion af klimagasser fra landbrugssektoren:

- ✓ **Skovrejsning** – Vi vil både sammen med landbruget, erhvervslivet og andre aktører understøtte, at 20 procent af Varde Kommune består af skov inden år 2100.

- ✓ **Udfasning af dyrkning på kulstofrig landbrugsjord** – Vi vil understøtte, at vi får gennemført vådområde- og lavbundsprojekter på de jorde, der egner sig bedst til dette.
- ✓ **Udviklingstiltag for fremtidens landbrug** – Vi vil afprøve lovende teknologier inden for eksempelvis foder, behandling af gylle og gødning inden for landbruget, og dermed understøtte den teknologiske udvikling, som skal sikre en klimagasreduktion inden for landbrugsområdet.
- ✓ **Arbejde for mere vild natur** – Vi vil passe på vores drikkevand og vores dyr og planter ved at arbejde for mere vild natur i kommunens geografi. Vi vil gennem udviklingsplaner og ved at deltage i relevante oplysningskampagner som fx "Danmarks vildeste kommune" og "Vild med vilje" understøtte udbredelsen af vild natur, der skal sikre øget biodiversitet.

Faktaboks: Grafen viser, at der for nuværende kun er initiativer til at nå ca. halvvejs mod målet i 2050. Dette skyldes, at der på nuværende tidspunkt ikke findes alle de teknologiske løsninger til at reducere dette yderligere. Disse forventes dog at blive udviklet frem mod 2050.

Varde Kommune som virksomhed

Varde Kommune vil gå forrest som virksomhed og inspirere til mere bæredygtighed og grøn omstilling.

Vores samlede udledning af drivhusgasser udgør mindre end et par procent af den udledning, der finder sted inden for kommunegrænserne, men vi har gode muligheder for at vise vejen mod en bæredygtig fremtid og sikre, at vores medarbejdere – og alle vores borgere især – er godt rustet til den fremtid, der venter os.

Vi vil give vores politikker og strategier et bæredygtigt serviceeftersyn, så vi sikrer os, at vi beskæftiger os med den grønne dagsorden inden for alle vores berøringsflader – og frem for alt, vil vi indgå i klimapartnerskaber med mange aktører, så vi ved fælles hjælp kan sætte Varde Kommune på det grønne Danmarkskort og blive kendt som en kommune, der har en ambitiøs tilgang til den danske klimadagsorden.

Arbejdet med den grønne omstilling for Varde Kommune som virksomhed understøtter især følgende verdensmål:

Følgende virkemidler vil vi arbejde med for at sikre en reduktion af klimagasser i vores egen virksomhed:

- ✓ **Offentlige ejendomme** – Vi skal have styr på vores ejendomme, så vi sikrer, at vi får udfaset vores olie- og gasfyr inden 2030 og erstattet dem med bæredygtige opvarmningsformer. Vi vil udarbejde en bæredygtig ejendomsstrategi, som sætter en grøn retning for vores bygningsmasse – den skal energirenoveres, vi skal være bedre til at bruge de kvadratmeter, vi har – og også invitere andre brugere ind i større grad, så vi får udnyttet vores bygninger så meget som muligt. Når vi bygger nyt, gør vi det med bæredygtighed i fokus, og når vi renoverer eller river ned, vil vi genanvende så mange materialer som muligt.
- ✓ **Bæredygtige indkøb og indkøbsadfærd** – Varde Kommune køber ind for cirka 1 milliard kroner hvert år. Vi har derfor en stor indkøbsmuskel, og den vil vi bruge til at påvirke vores leverandører i en grøn, bæredygtig retning. Sammen med andre offentlige institutioner vil vi stille bæredygtige krav til de varer og ydelser, vi i fremtiden køber. Vores bilflåde skal køre på el senest i 2030, vi skal genanvende og genbruge så mange produkter og materialer som muligt, og vi skal sikre os, at vi køber produkter, der er fremstillet bæredygtigt og kan genanvendes, når vi ikke skal bruge dem længere. Vi vil også arbejde med vores indkøbsadfærd, så vi sikrer os, at vi kun køber de varer og ydelser, vi har brug for – og får dem leveret smartere og mindre hyppigt end i dag.
- ✓ **Oplysning, adfærd, samarbejde og viden i egen virksomhed** – I Varde Kommune har vi berøring med rigtig mange borgere: børnene i dagtilbud og skoler, de ældre på vores plejecentre, alle vores medarbejdere og lokale virksomheder og andre samarbejdspartnere. Vi vil understøtte, at vi alle sammen bliver bedre til at træffe bæredygtige valg fremover ved at deltage i oplysningskampagner, uddele klimapriser og arrangere møder og workshops med den grønne dagsorden som overskrift. For at vi lykkes med en mere bæredygtig fremtid, skal vi alle ændre vores adfærd – og selv små ændringer kan have en stor effekt, som vi ved, at oplysning og viden kan hjælpe på vej.
- ✓ **Børn og unge er den grønne fremtid** – Fremtiden tilhører vores børn og unge. Det er også dem, vi skal se for vores indre blik, når vi skal motivere den grønne omstilling. Vores børn og unge vil opleve klimaforandringerne i højere grad, end vi gør i dag, og de vil påvirke deres hverdag. Det skal vi klæde dem på til – og det vil vi gøre ved at indtænke bæredygtighed i vores aktivitetsprogram og uddannelsesforløb for både børnene i dagtilbud og i skolerne. Børnene skal blive familiens grønne agenter – og det er dem, der skal være med til at udvikle den teknologi, der i fremtiden skal nedbringe vores klimagasser og gøre vores geografi robust og modstandsdygtig.

Grøn hverdag

Varde Kommune kan ikke skabe de største forandringer alene. Det kræver, at borgere, virksomheder og foreninger engagerer sig i den grønne omstilling og hver især bidrager til at ændre den samlede adfærd i vores kommune i en mere bæredygtig og klimaneutral retning.

Arbejdet med grøn hverdag understøtter især følgende verdensmål:

Varde Kommune vil understøtte denne adfærdsændring gennem oplysningskampagner, samarbejde og facilitering af processer, så vi styrker borgernes viden, muligheder, netværk og engagement i forhold til grøn omstilling. Virkemidlet for en grøn hverdag omhandler derfor:

- ✓ **Borgernes grønne adfærd**

Vores vigtigste indsats til at fremme den grønne adfærd i vores kommune er via samarbejde og oplysning, og derfor vil vi satse på at:

- Etablere klimapartnerskaber med foreninger, virksomheder, uddannelsesinstitutioner og andre relevante aktører.
- Samarbejde med oplysningsforbund, foreninger og biblioteker omkring grønne arrangementer som eksempelvis repair-cafeer og byttebørser, der kan inspirere til at mindske vores samlede forbrug.
- Deltage i oplysningskampagner og projekter, der kan fremme bæredygtig adfærd, fx "Vi cykler til arbejde" og "Danmark planter træer".

Vi opretter også en grøn lokalsamfundspulje, som skal understøtte bæredygtige projekter i vores lokalsamfund og bidrage til, at borgernes grønne ideer kan omsættes til virkelighed. Dette skal muliggøre, at den lokale stemme bliver hørt inde i Byrådssalen og kan tjene som et godt eksempel til efterligning.

Projekt i fokus: Grønt idemøde

Varde Kommune inviterer hvert år interesserede borgere til Grønt idemøde. Formålet med møderne er på den ene side at informere om status på kommunens klimaindsats, men i lige så høj grad også at få borgernes gode ideer til den grønne omstilling frem.

På den måde er det hensigten, at de Grønne idemøder kan inspirere både borgere og kommune til, hvordan vi sammen kommer smartest i mål med den grønne omstilling.

Faktaboks: Det kan være svært at beregne, hvor meget man som person eller familie kan reducere sin klimagasudledning ved at ændre adfærd, da der er mange parametre, som spiller ind, herunder boligforhold, transport, spisevaner mv.

Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet har beregnet danskernes gennemsnitlige forbrugsbaserede klimaaftryk til at være cirka 11 ton CO₂e pr. indbygger. Der er således et stort reduktionspotentiale ved en klimavenlig adfærd.

Du kan få inspiration til at reducere din udledning i de seksten råd, som er beskrevet i afsnittet - *Du som borger spiller en afgørende rolle.*

Affald

I Varde Kommune er det DIN Forsyning, som står for affaldshåndteringen. Varde Kommune understøtter DIN Forsyning i deres vision "Fra dygtige til bæredygtige", hvor de har opsat nogle konkrete mål for affaldshåndteringen. Dermed er virkemidlet for affaldsområdet:

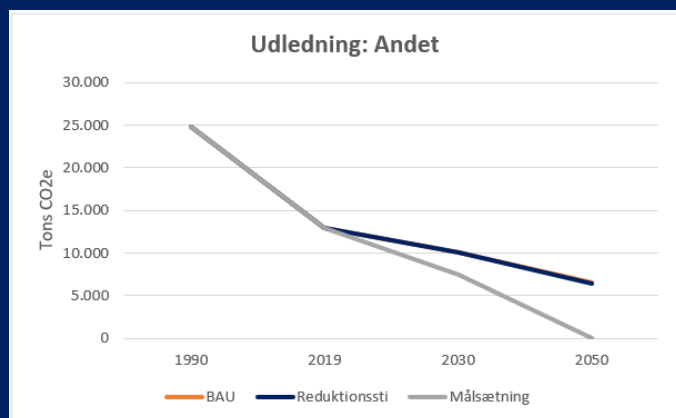
✓ Affaldshåndtering

DIN Forsyning har en vision om at arbejde for en effektiv og bæredygtig håndtering af samfundsressourcerne, og det er deres målsætning at skabe størst mulig værdi for deres kunder ved blandt andet at arbejde aktivt med at begrænse deres klimabelastning samtidig med, at de opretholder en effektiv og stabil levering af ydelser. De tager således et langsigtet ansvar ved at bidrage til at passe på samfundet og kloden til de kommende generationer.

En bedre affaldshåndtering og -sortering kan øge mængden af ressourcer, der genanvendes og dermed spare kloden for ressourcer, og derfor vil vi:

- Samarbejde med DIN Forsyning om at indfri visionen "Fra dygtige til bæredygtige".
- Øge affaldssorteringen i egen virksomhed og understøtte en øget genanvendelse af materialer i hele vores geografi.
- Sikre fossilfri afhentning og behandling af affald.
- Deltage i oplysningskampagner for at øge incitamentet til affaldssortering ved at højne vidensniveauet.

Faktaboks: "Andet" består af spildevand, affald og kemiske processor. Som man kan se på grafen, er der kun planlagt initiativer til en relativ lille reduktion i forhold til BAU. Dette betyder dog ikke så meget i det store billede, da kategorien "andet" samlet set kun fylder 1 % af den samlede udledning. Fokus er derfor lagt andet sted, hvor større reduktioner kan findes.

Projekt i fokus: Pilotprojekter med udvidet affaldssortering

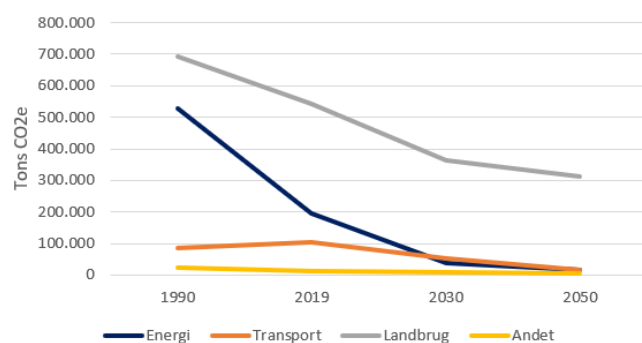
Der er iværksat pilotprojekter med affaldssortering på Varde Rådhus, Nr. Nebel Skoles udskoling og Lunde/Kvongs indskoling samt børnehave. Pilotprojekterne skal skaffe viden om, hvordan den udvidede affaldssortering bedst indføres, når det skal udrulles på de omkring 100 kommunale institutioner.

DIN Forsyning forventer, at affaldssorteringen i ti fraktioner udrulles til private og erhverv i foråret 2023.

Faktaboks: Sammenholder man alle de planlagte initiativer frem mod 2030 og 2050, samt den historiske reduktion fra 1990 til 2019 vil udledningen se således ud. Overordnet ses det, at rest-udledningen fra Energi og Andet, ikke får den store betydning i det større billede. Udledningen fra Landbrug ser stadig stor ud, men som nævnt skyldes dette manglende teknologisk modenhed.

Reduktion på baggrund af planlagte initiativer

Klimatilpasning

Borgerne i Varde Kommune kender alt til vejrets luner; vandstanden i Varde Å kan følges på en gåtur igennem Varde by, og på landet er man også vant til, at vandet kommer – eller at jorden er meget tør om sommeren. I fremtiden må vi alle forberede os på, at vores vejr bliver vildere – når det regner, vil det regne mere, og når det blæser, vil det blæse mere. Sommeren 2018 viste alle danskerne, at også tørke og hede er noget, vi skal tage alvorligt i vores del af verden. Derfor vil Varde Kommune arbejde på, at den kommunale geografi er godt rustet til det vejr, fremtiden byder os; tørre sommerperioder og øgede vandmængder og de forandringer, dette medfører, især i forhold til vores grundvand.

Følgende virkemidler vil vi arbejde med for at sikre klimatilpasning i Varde Kommune:

- ✓ **Udarbejdelse af ny klimatilpasningsplan for Varde Kommune**
- ✓ **Imødegåelse af øget nedbør og tørke og deraf afledte konsekvenser**
- ✓ **Håndtering af stormfloder, havvandsstigninger og kysterosion**

For at sikre, at Varde Kommune som geografisk område er klimasikret senest i 2050, er det vigtigt, at der arbejdes på en opdatering af vores eksisterende kortlægning af oversvømmelsesrisikoen fra havvand/stormflod, nedbør og vandløb. Dertil skal der også udarbejdes en ny kortlægning af de konsekvenser, ændringer i vores grundvand medfører, ligesom vi skal have styr på konsekvenser forårsaget af øget risiko for kysterosion, stormfloder og tørke.

Vi udarbejder en ny klimatilpasningsplan med opdaterede data i løbet af år 2023 – det vil sikre os, at vi har et opdateret grundlag at handle ud fra, når vi skal planlægge de tiltag, der skal sikre vores geografi mod fremtidens klima.

Varde Kommunes Byråd vil arbejde for, at kommunen som geografisk område bliver klimarobust senest i 2050 på følgende vis: Som borger og virksomhed i kommunen kan man understøtte vores arbejde ved at sørge for, at noget af det ekstra vand, der kommer, nedsives på egen matrikel, for eksempel i små regnbede, som også understøtter biodiversiteten lokalt.

Netop fordi vi ved, at klimaforandringerne medfører flere perioder med ekstremt vejr, som påvirker vores geografi i form af vandstandsstigninger, storme, kraftigere regnskyl i sommerperioden, generelt mildere vintre, varmere somre og ændrede nedbørsmønstre, vil vi planlægge efter disse vejrmæssige forandringer. Dette gør vi konkret ved at indarbejde dem i vores fremtidige kommuneplanlægning. Eksempelvis vil vi understøtte, at lavbundsjord i vores geografi anvendes til at aftage vand fra ekstreme vejrhændelser, ligesom de kan bruges til at tilbageholde vandet.

I forbindelse med lokalplanlægningen vil Varde Kommune også sikre, at nye bolig- og erhvervsområder indrettes, så der er tilstrækkelig kapacitet til, at der kan ske nedsivning og forsinkelse af overfladevand. Dette er med til at kontrollere afstrømning til både kloaksystemet og vores vandløb og åer, så vi kan minimere risikoen for oversvømmelser.

Varde Kommune vil i højere grad arbejde for, at nye områder til både erhverv og bolig, ikke udlægges i områder med kendte klimarisici, der vil kræve uforholdsmæssigt omkostningsfulde indsatser i forhold til klimasikring.

Yderligt vil vi:

- I samarbejde med landbruget undersøge mulighederne for at etablere kontrolleret dræning af marker.
- Øge monitorering af vandstand og -gennemstrømning i søer og vandløb.
- Sikre, at erosionskysten ved Blåvand og Hvidbjerg opretholder sin nuværende linje, og at Oksby Dige og Varde Dige tilpasses til fremtidens stormfloder.
- Regulere borgere og gæsters adfærd i klitområderne, således der kun er minimalt slid på klitterne, og der sikres genplantning med passende arter.

Alt sammen bidrager til sikre klimarobustheden i Varde Kommunes geografi og bedre forhold for naturen.

Projekt i fokus: LAR i Nordenskov

Klimatilpasningsprojekter har potentiale til at skabe grønne åndehuller i byerne. Varde Kommune vil arbejde for, at de også fremover udformes, så de medfører grønne mødesteder for lokalbefolkningen og besøgende.

Siden 2013 har Varde Kommunes forsyningselskab i samarbejde med Nordenskov Fællesvirke arbejdet for at gøre Nordenskov til en LAR Landsby. I stedet for traditionel separatkloakering nedsiver boligejerne i fire boligområder regnvand på egen grund. Det frigav økonomi til genetablering af veje i en grønnere udgave, da kommunen blot skulle nedgrave en spildevandsledning. I byens centrum etablerer man LAR-område, der også fungerer som et grønt rekreativt rum, til glæde for byens borgere.

Hvordan når vi det sidste stykke?

Med vores fastsatte målsætning om en CO₂-reduktion på op til 70 procent i 2030 har Varde Kommune sat et ambitiøst klima- og bæredygtigheds mål, der kan understøtte den nationale målsætning og vores danske klimalov.

På trods af de ambitiøse mål og de virkemidler og tiltag, der er beskrevet og planlagt, kan vi på nuværende tidspunkt alligevel ikke endegyldigt vise den vej, der skal sikre, at vi når en klimagasreduktion på 70 procent senest i 2030 og opnår klimagasneutralitet senest i 2050. Denne forskel imellem vores målsætninger og den reduktion, vi kan sandsynliggøre, kalder vi for vores manko.

Denne manko vil vi monitorere løbende, så vi kan se, hvilke tiltag, vi fremadrettet yderligere har brug for at iværksætte for at nå helt i mål – eller hvilke tiltag vi skal fjerne, fordi de ikke giver os de forventede resultater.

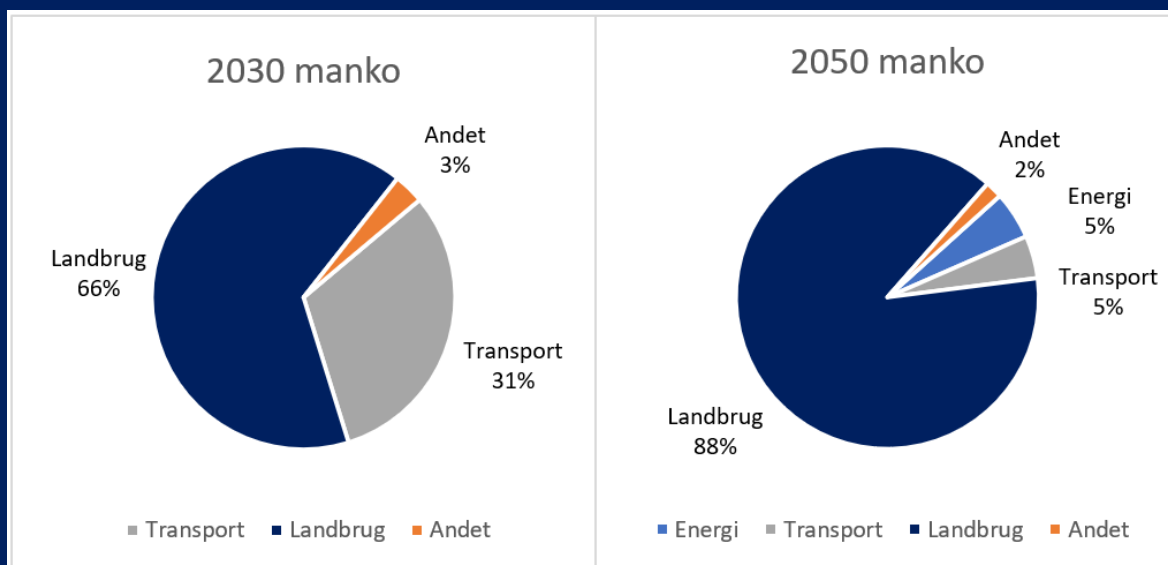
Dele af mankoen bliver hjulpet på vej af nationale tiltag som fx lovgivning og nye støtteordninger, mens andre vil afhænge af, at der bliver udviklet ny teknologi, som kan hjælpe erhvervsliv og borgere i en mere bæredygtig retning i fremtiden. Power to X, CO₂-fangst og -lagring, billigere elbiler og nye fødevarer rummer nogle af de lovende teknologiske greb, vi kan gøre brug af i Varde Kommune for at lykkes med vores klimamål.

Den tunge transport i vores område og vores landbrugssektor er to områder, hvor vi har en stor forventning og tiltro til den fremtidige, teknologiske udvikling for at sikre, at erhvervene forbliver lønsomme, men også, at der sker en grøn omstilling inden for dem. Begge områder er afhængige af ny

teknologi, og vi vil i partnerskaber kortlægge og afprøve nye muligheder for at hjælpe den teknologiske udvikling på vej.

Sektormæssig fordeling af manko for 2030 og 2050

Herunder illustreres hvorledes mankoen for 2030 (64.463 tons CO₂e) og 2050 (351.756 tons CO₂e) er fordelt på sektorniveau. Som man kan se, forventes udviklingen at medføre, at alt transport er elektrificeret igennem el og brint, og dermed ikke længere forurener under kørsel. Landbrug kommer derfor til at stå for den største del af restudledningen. Dette skyldes som tidligere nævnt blandt andet manglende teknologisk modenhed, som forventes at blive udviklet hen over de kommende år.

Manko: Udledning	2030	2050
Energi -	15.313 *	17.968
Transport	24.980	15.971
Landbrug	52.212	311.427
Andet	2.584	6.389
Total	64.463	351.756

*Mankoen på Energi i 2030 er negativ, da man er foran målsætningen. Derfor vises denne heller ikke i diagrammet.

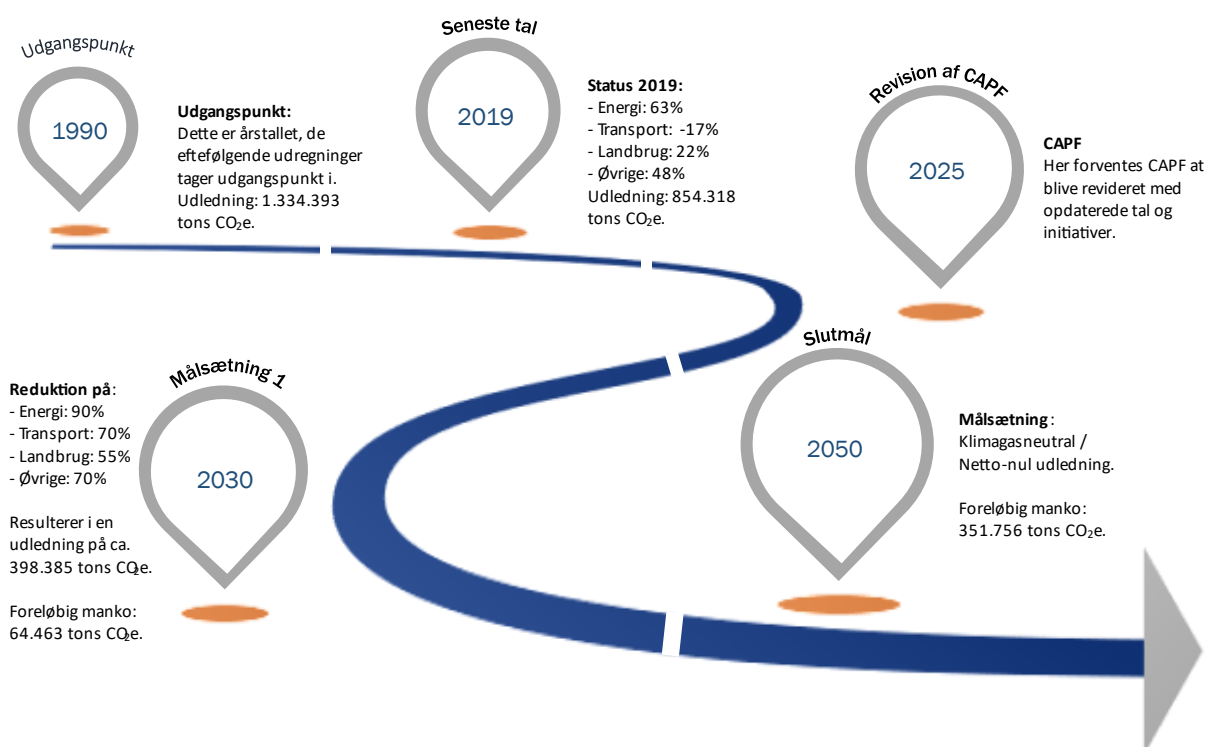

Revision af planen og opfølgning på klimamål

Vi vil revidere og tilrette vores klimahandlingsplan én gang i hver byrådsperiode. Her vil vi også revidere og følge op på vores klimagasopgørelse og dermed størrelsen på restreduktionen – vores manko – med henblik på at tilrette og iværksætte nye tiltag, hvor det viser sig at være nødvendigt.

Varde Kommune vil understøtte, at mankoen reduceres løbende, bl.a. ved at oprette en pulje til grønne tiltag i vores bysamfund samt ved at understøtte, at der bliver rejst mere skov i vores kommune. Disse tiltag har en klimagasreducerende effekt. Yderligere klimakompenserende tiltag skal undersøges i klimahandlingsplanens implementeringsfase.

Varde Kommunes Byråd har opsat ambitiøse mål for udbygningen af den vedvarende energi inden for vores egen geografi. I det omfang, vi producerer mere energi inden for kommunegrænsen, end vi forbruger, har dette en kompenserende virkning og kan fortrænge energi, der produceres på baggrund af fossile teknologier.

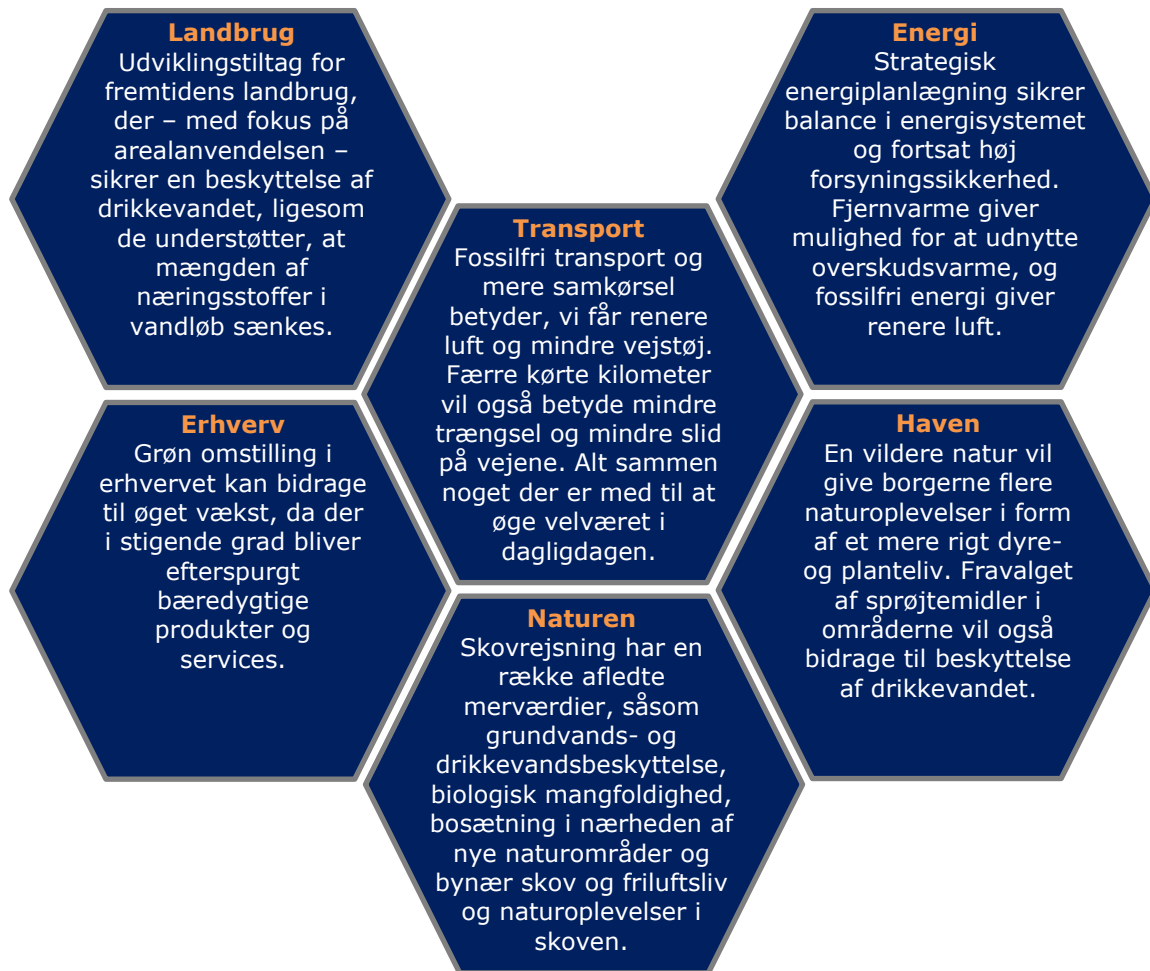
DEL III – Klimaindsatsens påvirkning af livet i Varde Kommune

De grønne udfordringer og potentialer!

Den grønne omstilling er en omstilling af den måde, vi gør tingene på i dag. Vi skal ændre vores adfærd og iværksætte tiltag, der måske ikke står øverst på vores ønskeliste.

Men omstillingen er ikke kun et nødvendigt onde, der forværrer vores levestandard og fjerner alt det, der er godt. Tværtimod kommer den grønne omstilling også med en lang række potentielle gevinster. Gevinster, der måske ikke er målet med en given indsats, men som udfolder sig, som en form for mere eller mindre utilsigtet merværdi. Eksempler på disse er:

- ✓ **Rent grundvand** – Skovrejsning, mere vild natur og bedre arealanvendelse i landbruget mindsker udledningen af næringsstoffer og er dermed med til at sikre, at vi også i fremtiden har rent drikkevand i vandhanerne.
- ✓ **Lokal vækst og jobskabelse** – Den grønne omstilling kræver bæredygtige produkter og services, hvilket kan give vækst for de virksomheder, der kan levere dette, og dermed lokale jobs.
- ✓ **Bedre udnyttelse af ressourcer** – Overskudsvarme udnyttes og materialer genanvendes.
- ✓ **Renere luft** – Transport og energiforsyning foregår på fossilfrie energikæder, så luften er renere.
- ✓ **Mere tilgængelig natur** – Skovrejsning og mere vild natur giver plads til rekreative aktiviteter og oplevelser.
- ✓ **Attraktive byer** – Klimasikring af bebyggede områder, der udvikles med henblik på sikre det liv, der leves i byerne fx LAR som grønne oaser mv. vil skabe attraktive nærmiljøer.
- ✓ **Øget bosætning** – Mere tilgængelig natur, gode jobmuligheder og attraktive lokalsamfund vil tiltrække nye borgere.

- ✓ **Bedre sundhed** – Renere luft, rent drikkevand, gode jobmuligheder, aktiviteter i naturen bidrager alle til et sundere liv.

Klimahandlingsplanens virkemidler og tiltag – og mange andre – er ikke blot med til at sikre, at vi kommer i mål med den grønne omstilling og reduktionen af klimagasser. De sørger også for at fastholde eller forbedre vores høje livskvalitet på mange områder. Eksempelvis vil disse initiativer være med til at sikre, vi fortsat har rent drikkevand, bedre udnyttelse af ressourcer, mindre trafikstøj i byer og flere grønne arealer, der er med til at gøre Varde Kommune til en endnu mere attraktiv kommune. Overordnet vil den grønne omstilling medføre mindre forurening – men også mere skov og natur – og det er vel slet ikke så slem en fremtid at kigge ind i for os og for de kommende generationer.

Hjælp os med at udvikle vores plan løbende – vi er nødt til kontinuerligt at følge op på, om implementeringen af klimahandlingsplanen er på rette spor, og vi vil løbende arbejde på at sikre, at den grønne dagsorden og vores mål fra klimahandlingsplanen bliver en integreret del af den daglige drift i hele vores kommune.

Vi står foran et stort arbejde, som vil kræve prioritering, og som fordrer, at vi gør op med strukturer, vaner og vores måder at tænke på. Med klimahandlingsplanen har vi sat en retning for det – vi ser frem til at skabe resultater sammen med borgere og virksomheder.

Vi slutter en grøn tråd om vores ambition – vild med vækst, hverdag, Vard1 – også i fremtiden.